

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

De toekomst van de Nederlandse binnenstad 1960-1978

Verlaan, T.

Publication date

2016

Document Version

Final published version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Verlaan, T. (2016). *De toekomst van de Nederlandse binnenstad 1960-1978*.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

DE TOEKOMST VAN DE NEDERLANDSE BINNENSTAD 1960-1978

Tim Verlaan

Omslag Copyright: Harm Weistra

DE TOEKOMST VAN DE NEDERLANDSE BINNENSTAD 1960-1978

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT

ter verkrijging van de graad van doctor

aan de Universiteit van Amsterdam

op gezag van de Rector Magnificus

prof. dr. D.C. van den Boom

ten overstaan van een door het College voor Promoties ingestelde
commissie, in het openbaar te verdedigen in de Aula der Universiteit

op vrijdag 24 juni 2016, te 10.00 uur

door Timmy Verlaan

geboren te Amsterdam

Promotiecommissie:

Promotor: prof. dr. J.C. Kennedy (Universiteit Utrecht)
Copromotores: dr. P.A. Brouwer (Universiteit van Amsterdam)
prof. dr. W.J.H. Furnée (Radboud Universiteit Nijmegen)

Overige leden: prof. dr. W.D.E. Aerts (Universiteit van Amsterdam)
prof. dr. H. Heynen (Katholieke Universiteit Leuven)
prof. A. Reijndorp (Universiteit van Amsterdam)
prof. drs. P.P. Kohnstamm (Universiteit van Amsterdam)
prof. dr. ir. T.L.P. Avermaete (TU Delft)

Faculteit: Faculteit der Geesteswetenschappen

DE TOEKOMST VAN DE
NEDERLANDSE BINNENSTAD
1960-1978

Tim Verlaan

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	8
De binnenstad als locus van de moderniteit	10
Van een multidisciplinair naar een interdisciplinair onderzoeksterrein	11
De ervaring van moderniteit	14
Drie actoren, twee vertogen, één omslag	17
Periodisering	20
Bronnen	20
Opbouw proefschrift	22
HOOFDSTUK 1: Weg van het grote gebaar: de omstreden modernisering van de Nederlandse binnenstad	24
Op zoek naar leefruimte	27
Mobilisering van de massa	29
Een tertiaire revolutie	33
De klant is koning	36
De bestuurder als bemiddelaar	38
De projectontwikkelaar als maker	41
De burger als dissident	45
De expert als dienaar	51
HOOFDSTUK 2: Utrecht: de droom wordt werkelijkheid	58
‘Te klein voor het tafellaken, te groot voor het servet’ (1954-1962)	60
‘Het hart van de stad zelve tot een krachtiger ritme brengen’ (1962-1965)	66
Bredero en Hoog Catharijne: de wetenschappelijke productie van ruimte	71
De moeizame totstandkoming van de toekomst (1965-1969)	79
De Vredenburgkwestie (1969-1970)	83
‘Een levendige discussie’ (1970-1973)	91
Aanpassen aan een nieuwe werkelijkheid (1973-1977)	94

HOOFDSTUK 3: Den Haag: sabotage van hogerhand	100
'Een vervallen, verwaarloosde en diep sombere buurt' (1860-1950)	102
'De verbouwing van een verouderd koopmanshuis' (1953-1960)	104
Een zakenman redt de binnenstad (1961-1964)	109
Zwolsman en de opbouw van een vastgoedimperium	113
'Schroom voor risico en avontuur' (1964-1968)	115
Zwolsman neemt zijn verlies (1968-1970)	121
Op zoek naar evenwicht en kwaliteit (1970-1973)	123
De omslag in de praktijk (1973-1980)	128
HOOFDSTUK 4: Amsterdam: van herenakkoorden naar politiek primaat	134
'Bedreigende bruising' (1953-1961)	135
'Een dynamiek van onstuitbare wilskracht en grote dadendrang' (1961-1966)	138
'Een koude brandkast' (1966-1968)	142
Bewustwording, agendavorming en politisering (1968-1974)	145
Philips Pensioenfonds en de monopolisering van bouwkapitaal	150
'Blijf uit onze buurt' (1961-1973)	152
'Hier horen geen kantoren' (1968-1978)	160
'Een huiskamer voor sjiek en sjofel' (1959-1979)	169
CONCLUSIE	178
Moderniteit als ervaring	175
Agendering (1953-1960)	181
Uitvoering (1960-1966)	181
Bewustwording (1966-1970)	182
Collisie (1970-1978)	183
DANKWOORD	186
SAMENVATTING	187
SUMMARY	190
BRONNEN	194
BIBLIOGRAFIE	196